

Sekizinci Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabının Bilimsel Yeterlilik Açısından İncelenmesi

Hilal KARAVAR*

ÖZET

Okullarda öğretmen ve öğrencilerin temel kaynak olarak kullandığı materyallerin başında ders kitapları gelir. Bu sebepten ötürü ders kitaplarının eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanması gerekir. Bir ders kitabında bilimsel hataların olmaması önemlidir. Bu çalışmanın amacı, Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8. Sınıf ders kitabı içeriğindeki ifadeleri bilimsel doğruluk açısından incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Metin temelinde incelenen ders kitabının analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Ortaya çıkan bulgular kitap içerisindeki metinlerden seçilen somut örneklerle desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük; Ders kitabı; Öğretim programı; Doküman analizi; İçerik analizi.

Investigation of Eight Grade Revolution History and Kemalism Textbook in terms of Scientific Competence

ABSTRACT

The main source of materials used by teachers and students in schools is textbooks. For this reason, textbooks should be prepared according to the objectives, content, learning-teaching process and measurement and evaluation dimensions of the curriculum. It is important that there are no scientific errors in a textbook. The purpose of this study is examine the eight grade Revolution History and Kemalism textbook taught in middle school and Imam Hatip middle school in terms of scientific accuracy. In the study, document analysis method which is one of the qualitative research methods is used. Content analysis was used in the analysis of the textbook which was analyzed on the basis of text. The findings are supported with concrete examples selected from the texts in the book.

Keywords: Revolution history and Kemalism; Textbook; Curricula; Document analysis; Content analysis.

GİRİŞ

Ders kitabı öğretmen ve öğrenci tarafından kullanabilen ortak kaynaktır. Ders kitapları öğrencilerin derse hazırlıklı gelebilmelerini, konu hakkındaki bilgilere özet olarak ulaşabilmesini, ödev ve grup çalışmalarındaysa ortak kullanılabilme imkanlarını sağlar (Yıldırım, 2007, s.2). Ders kitabı, sınıflarda öğretimin temel ve vazgeçilmez unsurudur. Ders

kitapları kullanışlı ve güvenilir bilgi kaynakları olup, ilgili dersin öğretimi açısından çekirdek işlevi görür (Demirkaya, 2013, s.91).

Öğretmen dersin amaçlarını, öğrencilere uygulanacak testleri, öğretim stratejilerini ve ödevleri, kullanılan ders kitaplarına göre belirler, ders kitabı öğretmene sınıf içindeki öğretim süreci içerisinde kullanacağı faaliyetlerine yönelik fikirler verir (Eşgi ve Dursun, 2008, s.21). Ayrıca eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanır (Sever ve Koçoğlu, 2013, s.18). ders kitapları öğrenciler için ana kaynak olduğundan günümüzde eğitim-öğretimde en önemli materyallerden biri konumundadır. Bu durum ders kitaplarının yazım kriterlerine uygun, anlaşılır, bilgi hatası içermeyen, güncel bilgi ve görsellerle desteklenerek, öğretim programlarında öğrenciye verilmek istenen kazanımlara uygun bir biçimde konuların hazırlanıp sunulması gerekli kılmaktadır (Mehonikj, 2018, s.6).

Bu amaçla 2016-2017 eğitim öğretim yılının başından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı tarafından elli bir müfredat ekseninde kapsamlı bir şekilde güncelleme, gözden geçirme, ikmal ve değişiklik çalışmaları yapıldı. Bu çalışmalar sonucunda (MEB, 2018.); *“Müfredatların sade ve anlaşılır olması ön planda tutuldu. Öğrencilere kazandırılması hedeflenen yeterlilik ve beceriler belirlenirken derslerin tabiatı (disiplinin kendi özgül özellikleri) dikkate alındı. Dersin bağlam ve kazanımlarından, konu anlatımından ve akışından kopuk olarak verilen değerler anlamlı ve kalıcı olmamaktadır. Müfredatlar yenilenirken farklı kültür ve medeniyet havzalarının katkıları belirginleştirilmeye ve dengeli örneklemelerde bulunmaya çalışıldı. Soyut olay, olgu ve kavramların mümkün olduğunca günlük hayatla ilişkilendirilmesine imkân sağlayan, öğrenmenin kalıcı olabilmesi için bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmalarını teşvik eden kazanım ve/veya kazanım açıklamalarına yer verildi. İçerik olarak ilişkili olan ancak farklı ünite ve/veya konu başlıkları altında bulunan konulara ait kazanımlar konu bütünlüğünün sağlanması ve öğrenmenin kolaylaştırılması açısından bir araya getirildi. Anlamlı ve kalıcı öğrenme için öğrenilen bilgilerin günlük hayatta karşılığını bulması, edinilen bilgi ve becerilerin uygulama yaparak pekiştirilmesi önemlidir. Bu bakımdan öğrencilerin yaş düzeyleri itibarıyla günlük hayatla ilişkilendirecekleri veya ilgi duyduğu meslek alanında uzmanlaşmakta ihtiyaç duyacağı uygulamalar yapılması önemsendi.”*

Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8. Sınıf kitabı Çiğdem Atas ve Ufuk Atas tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 28.05.2018 tarih ve 78 sayılı kurul kararı ile 2018-2019 öğretim yılından itibaren 5 yıl süreyle Ders Kitabı olarak kabul edilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından “Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği”nin altıncı maddesine göre ders kitaplarında olması gereken nitelikler belirtilmiştir:

“a) Anayasa ve kanunlara aykırı hususları içermez.

b) Bilimsel hata içermez.

c) Temel insan hak ve özgürlüklerini destekleyen ve her türlü ayrımcılığı reddeden bir yaklaşım sunar.

ç) Reklam niteliğinde öğeler içermez.

d) Eğitim ve öğretim programının amaçladığı kazanımları kapsar.

e) Görsel tasarım ve içerik tasarımı, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte ve öğrencilerin gelişim özelliklerini dikkate alarak yapılır.

(2) z-Kitaplar, ders kitaplarının niteliklerine ilave olarak;

a) Kazanımları destekleyici nitelikte hazırlanır.

b) Temel tasarım ilkelerine uygun olarak hazırlanır.

c) Hangi kazanımı desteklediği ve teknik özellikleri gibi tanımlayıcı bilgileri uygun olarak etiketlenir. ç) Sesli içeriklerde ses net ve anlaşılır olur.

d) (Değişik:RG-14/10/2015-29502) Zenginleştirme içeriklerinde yer alan ses, grafik, video, animasyon, simülasyon, etkileşimli oyun gibi unsurlarda, süre kazanımın gerektirdiği etkinlik veya işlenişe uygun olarak sınırlandırılır.

e) Zenginleştirme içeriklerinde, elektronik materyallere atıf veya telif hakları ile ilgili bilgilendirme zorunlulukları dışında reklam amaçlı öğeler kullanılmaz" (MEB, 2018.).

Ayrıca toplumu şekillendirme ve ülkeye yön verme vb. gibi misyonları olan sosyal bilimlerin ilkökul ve ortaokul ayağını oluşturan Sosyal Bilgiler ders kitabının nitelikli olması, ülke ve dünya gerçeklerini yansıtan bir görünüme sahip olmasını gerekli kılmaktadır. Böylesi bir kitap, akademik deneyimi olan ve öngörüsü yüksek bir editör önderliğinde; alan uzmanları yanında dil, görsel, program geliştirme, ölçme-değerlendirme, rehberlik-gelişim uzmanlarının ve işin mutfağında olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin katkılarıyla hazırlanmalıdır (Gülersoy, 2013, s.23).

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi eğitimi ve öğretimi hakkında bilgi

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi 2010 yılından önce haftalık ders saati çizelgesinde 8. Sınıfta 3 ders saati olarak işlenmekteydi. 20.07.2010 tarih ve 75 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararı ile kabul edilen çizelgede haftalık ders saati 2 ders saati olarak ayrılmıştır. Talim Terbiye kurulunun 13 Ocak 2013 Tarihli 8. Sınıf T.C. İnkılâp tarihi ve Atatürkçülük programında bu dersin eğitim ve öğretiminde öğretmenler tarafından aşağıdaki uygulamaların yapılması tavsiye edilmiştir (Ginesar, 2017, s.19-24):

"1. Etkili ve sorumlu Türk vatandaşı yetiştirmek amacıyla tasarlanmış Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin konuları ile öğrenci 1. sınıftan itibaren karşılaşmaktadır. Dersin öğretmeni, bu sınıflara ait öğretim programlarından yararlanarak öğrencinin konu ile ilgili mevcut kazanımları hakkında görüş oluşturmalıdır.

2. Atatürk'ün "Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür." sözünden hareketle Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi sadece siyasî, askerî ve diplomatik olaylara indirgenmemeli, aynı zamanda bu derste kültür ve sanat konularına da özellikle vurgu yapılmalıdır.

3. Dersin öğretmeni, okulun bulunduğu yerin Milli Mücadele dönemindeki yerel tarihi ile ilgili araştırma ödevleri vererek öğrencilerin yerel tarihi, ulusal tarih ile ilişkilendirmesini sağlamalı, bu yolla millî bilinç ve tarih duyarlılığı oluşturmaya çalışmalıdır.

11. Öncelikle öğrencilerin büyük fikirler ve temalar ile karşılaşmalarına yönelik etkinlikler seçilmelidir. Öğrencilerin bireysel ya da grup olarak birinci ve ikinci elden kaynaklar üzerinde "bir sosyal bilimci gibi" çalışmalarını sağlamalıdır. Bu yolla onların, kendi anlayışlarını sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturmalarına yardımcı olmalıdır.

12. Oluşturmacı sınıfın gerçek anlamda demokrasinin yaşandığı bir ortam olduğu unutulmamalıdır. Bu şekilde öğrenciler, demokratik düşünce ve değerlerle donanmış, bilimsel düşünmeye açık, bilgilerini ve düşüncelerini ifade edebilme yeteneğine ve cesaretine sahip, insan haklarına saygılı, iş birliği yapabilen, cumhuriyet sevgisi gelişmiş, haklarını bilen ve kullanan, milletine, ülkesine ve devletine bağlı Türk vatandaşları olarak yetişebilirler.

16. Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin tarihsel duyarlılığı geliştirilmelidir. Öğretmen, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı, gibi olayların yıl dönümlerinde Atatürk'ün kişilik özelliklerini, inkılaplarını, ilkelerini ve düşüncelerini anlatmalıdır. Öğretmen, Atatürk'ün "Türk, öğren, çalış, güven!", "Ne mutlu Türk'üm diyene!" ve "Yurtta sulh, cihanda sulh" gibi sözlerinden hareketle, Türklerin tarihte oynadıkları rolü; askerlik, idare, hukuk, bilim, fen ve sanat

alanında insanlığa hizmetlerini göstermelidir. Öğrencilerin, Türk milletine, Türk devletine, Türk vatanına, Türk bayrağına ve Türk ordusuna hizmet eden kişilere sevgi, saygı ve takdir duygularını geliştirmelidir.

18. Öğretmen, inceleme gezilerine önem vermelidir. Öğretmen, sınıfta ya da müzede drama etkinlikleri ile geçmiş yaşantıların canlandırılmasını ve öğrencilerin tarihî kişilikler ile empati kurmasını sağlamalıdır. Öğrencilere verilen ödevler gerçek hayattan seçilmelidir.

19. Öğretmen fotoğraflar, haritalar, filmler, CD-ROM'lar, Atatürk, Kurtuluş Savaşı ve Türk İnkılabı benzetişim (simülasyon) programlarını, çoklu iletişim ortamı (multimedya) gibi araçları; telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) imkânları ölçüsünde dersinin bir parçası yapmalıdır. Gezi düzenleyemediği mekânlara, sanal alan gezileri yaptırmalıdır.

20. Öğretmen, öğrencilerin millî, ahlâkî, insanî, manevî, kültürel değerlerini pekiştirmeli; millî, üniter, çağdaş, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır. Ayrıca öğrencileri derse ilişkin konuları sevdirecek roman, tarihî roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı, şiir ve fıkra gibi edebî ürünleri okumaya teşvik etmelidir.

21. Öğretmen, ünitenin yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Değerlendirmenin, öğrenmenin ayrılmaz bir parçası olduğunu bilmelidir. Sadece öğrenme ürünü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede geleneksel yöntemlerle, alternatif değerlendirme yöntemlerini birlikte kullanmalıdır."

Yukarıda verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere tarih eğitiminin temel amacı aslında bireyin, "Ben kimim?", "Geçmişte ne oldu?" ve "Geçmişle aramda ne gibi bir bağ var?" sorularına cevap verebilmektir. Nitekim birinci ve üçüncü maddeler milli sorumluluk için gerekli olan "Türk vatandaşı" yetiştirme ile ilgilidir. On sekiz, on dokuz ve yirincinci maddeler "geçmişte ne oldu?" sorusunu anlamaya yöneliktir. "Geçmişli aramda ne gibi bir bağ var?" sorusuna ise üçüncü madde cevap vermektedir. Bu soruların yanıtlarının ders kapsamında öğrenciye kavratılması gereklidir. Zira teorisyenler, bir ulusun ortak hafızasını oluşturan tarihi bilgi ve kültürel birikime sahip olmayan bireylerin siyasi, sosyal ve ahlaki değerlere duyarlı olamayacağını savunmaktadır. Bir anlamda teorisyenler, bu bilgilere sahip olmayan gençlerin kendi uluslarını anlamayacaklarına ve yetişkinler gibi milli sorumluluklarının farkına varamayacakları düşünmektedir (Seefeldt, Castle ve Falconer, 2015, s.207). İnkılap Tarihi ders içeriğinin genç bireyler açısından bu sorular dikkate alınarak anlatılması "millî bilinç" ve sorumlulukların kazandırılması açısından önemlidir.

Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı, 8. sınıf Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi ders kitabını bilimsel yeterlilik bakımından değerlendirmektir.

YÖNTEM

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bilgi derleme yöntemi olarak da adlandırılan bu yöntemi Foster 5 aşamada değerlendirmiştir: (1) dokümanlara erişme, (2) orijinalliğini test etme, (3) dokümanları anlama, (4) verileri çözümlenme ve (5) verileri kullanma (akt. Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.193).

Araştırmada 2018-2019 eğitim-öğretim yılında ortaokulların 8. Sınıflarında okutulan İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı incelenmiştir.

Ders kitabı baştan sona kadar araştırmacı tarafından okunarak, bilimsel doğruluk bakımından değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde metin içerik analizi kullanılmıştır.

İçerik analizinde, birbirine benzerlik gösteren verileri belirli kavram ya da temalar altında toplamak ve bunları okuyucunun kolayca anlayabileceği bir şekilde düzene sokarak açıklamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

BULGULAR

Özellikle *Birinci Dünya Savaşı'nda Padişah'ın halife unvanıyla yayımladığı cihat fetvası Müslüman dünyada yeterli karşılığı bulamamış, bu fikir akımının çözüm olamayacağını ortaya koyarak etkinliğini yitirmesine neden olmuştur* (s.17). Bu ifadeye I. Dünya Savaşındaki "Arap İsyanları"nın eklenerek bunun "halifeliğin" birleştirici etkisi olmadığını göstergesi olduğu eklenmelidir. Ayrıca Osmanlı uyruğunda olan Hicazlılar ile diğer Arapların Osmanlı ordusuna silah çekmekten çekinmedikleri eklenmelidir (Akşin, 2013, s.96).

Türkçülük akımının öncülerine göre devlet dili, dini, soyu ve ülkesi bir olan topluma dayanarak ayakta durabilirdi (s.17). Türkçülük akımının dil, kültür ve tarih araştırmalarıyla başladığı, Balkanlardaki ulusların ayaklanmasıyla buradan göçen Türkler vasıtasıyla halk arasında uyanışın başladığı belirtilmelidir. Ayrıca Milli Mücadele'nin Türkçülük fikir akımı sayesinde uyanan milli bilinç sayesinde taraftar bulduğu eklenebilir.

Birinci Dünya Savaşı'nda ülkesinin bağımsızlığı için savaştı (s.28). I. Dünya Savaşında Osmanlı devleti zaten bağımsız bir devlettir. "bağımsızlığı için savaştı" ifadesi yanlıştır. Bunun yerine "savaşın kazananı olması için savaştı" demek daha doğrudur.

Bu karar, İtalya ile müttefiklerinin arasının açılmasına neden oldu (s.44). bu tümceden sonra "Milli Mücadelede İtalyanlarla İzmir, Yunanistan'a verildiği için savaşmadık." sonucu eklenmelidir. Nitekim Mayıs 1919 tarihinde Yunanistan, İzmir ve çevresini işgal etmek için istediği izni aldı (Zürckher, 2014, s.219).

Milli Mücadele'de kongreler kısmında yer alan "hükümet" ifadesinin "İstanbul Hükümeti" olarak belirtilmelidir.

"Türk Milletinin Büyük Meclisi Açılıyor (23 Nisan 1920)" s.60'da yer alan başlığına BMM'nin Mebusan Meclisi'nin dağıtılmasından sonra (Akşin, 2013, s.148) açıldığı bilgisinin eklenmesi konu bütünlüğünün sağlanması anlamında önemlidir. Ayrıca Mebusan Meclisinin 1909 yılından itibaren yasa yaptığı gerçeğine yer verilmesi BMM'nin neden açıldığı sorusuna yanıt olacaktır.

Firariler Kanunu çıkarıldı (s.62) Tam adı Firariler Hakkında Kanundur.

"4. UYGULANMAYAN BİR ANTLAŞMA: SEVR (10 Ağustos 1920)", "uygulanmayan" değildir. Bilakis Milli Mücadele kazanılana kadar uygulanmaya çalışılmıştır. Örneğin Sevr Antlaşmasının uygulanması için Yunanlıların işgal ettikleri yerlerde yapmış oldukları faaliyetler hakkındadır (bkz BOA DH.İ.UM K:20 G:14). Yine bu anlaşma ile ilgili olarak "...Ne var ki hayata geçirilemedi. İtilaf Devletleri Padişah'ın uysal hükümetine kendi şartlarını dayatmakla meşgulken Anadolu'da yeni bir Türk devleti doğmaktaydı (Lewis, 2009, s.333). Bu anlaşma için görüldüğü üzere uygulanmayan değil uygulanamayan/hayata geçmeyen değil hayata geçirilemeyen ifadelerinin kullanılması doğru olacaktır.

Kurtuluş Savaşı'nda düzenli ordunun ilk cephesi Doğu Cephesi'dir (s.73). Burada başarı gösteren birlikler Kazım Karabekir'in 15. Kolordusudur. Genel kabul BMM'nin düzenli ordusunun

kazandığı ilk savaşın I. İnönü Savaşı olduğudur. Nitekim s.78'te “Birinci İnönü Zaferi, yeni kurulan düzenli ordunun ilk askerî başarısı oldu.” ifadesi kitapta yer almaktadır.

TBMM kararı ile saltanat kaldırıldı (s.100). Bu ifadeden sonra devletin “Osmanlı” olan adının “Türkiye” şeklinde değiştirildiği eklenmelidir (Kurtcephe, 2007, s.333).

Şu konularda ödün verilmemesini istedi Misak-ı Millî sınırlarının korunması, kapitülasyonların kaldırılması ve Anadolu’da bir Ermeni devleti kurulmaması (s.100). Kesinlikle ödün verilmemesi gereken konular Ermeni Yurdu meselesi ile kapitülasyonların kaldırılmasıdır.

Lozan Antlaşmasının önemine dair olan s.103'teki paragrafa Lozan Antlaşmasının hem kaybettiğimiz I. Dünya Savaşının hem de kazandığımız Kurtuluş Savaşının ortak antlaşması olduğu vurgulanmalıdır. Örneğin içlerinde en belirleyici kişi İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Curzon kendilerine Birinci Dünya Savaşı'nın galipleri olarak görüyorlardı. Onların gözünde bu konferans Sevr Antlaşması'nın koşullarının yeni duruma uyarlanması anlamına geliyordu (Zürcher, 2004, s.239). Ayrıca bu antlaşmayla birlikte Batı ile her konuda eşit ilişkiler dönemi başladığının vurgulanması gerekmektedir (Ertan, 2012, s.158)

“Almanya’ya yaptığı ihracatı durdurdu (s.203)” bu cümleye yapılan ihracatın “krom” olduğu eklenmelidir.

“Varlık Vergisi (s.204)” başlıklı kutucuğa bu verginin daha çok gayrimüslüm unsurları etkilediği bilgisine yer verilmelidir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Ortaokul sekizinci sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabı incelendiğinde, ders kitabındaki bazı metinlerde birtakım temel bilgilere yer verilmediği belirlenmiştir. Bu bilgilerin eksik verilmesinin öğrencinin ilgili olgu ve olaylara bütüncül bir perspektiften bakmalarına engel olabileceği öngörülmektedir.

Ortaokul sekizinci sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabındaki bazı metinlerde olgu ve olayların nedenlerinin eksik verildiği ya da yeterince açıklığa kavuşturulmadığı ortaya çıkarılmıştır.

Ortaokul sekizinci sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında bazı metin ve cümlelerde eksik bilgilere yer verildiği tespit edilmiştir.

Ortaokul sekizinci sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında bazı metinlerde olgu ve olayların neden-sonuç ilişkisi bağlamında öğrenci seviyesine uygun bir şekilde tartışılmadığı ortaya çıkarılmıştır. Benzer bir şekilde Baduroğlu (2018) altıncı sınıf sosyal bilgiler ders kitabının mekan algılama becerisi bakımından incelenmesi adlı çalışmasında, kitabın genellikle öğrenci seviyesine uygun olduğu fakat bazı yerlerde öğrenci düzeyinin üzerinde bilgilere yer verildiği tespitinde bulunmuştur.

Ders kitabında sayfa 10'da verilen organizasyon şeması anlaşılır niteliktedir. Ancak konu ile ilgili sorular daha çok kavramsaldır. Etkinlikle ve ünite değerlendirmelerinde ise; ağırlıklı olarak açık uçlu, çoktan seçmeli, doğru yanlış ve boşluk doldurma soru tiplerine yer verilmiştir. Kavram haritası, yapılandırılmış grid gibi alternatif ölçme değerlendirme tekniklerine ise azınlıkla yer verildiği belirlenmiştir.

Açıklık ilkesine göre ise ders kitabında genel olarak açık, anlaşılır bir üslup kullanıldığı söylenebilir. Bu sonuç, Küçük (2016)'nın ortaokul sosyal ders kitapları üzerine yaptığı çalışmada ulaştığı sosyal bilgiler ders kitaplarında metinlerin açık, anlaşılır bir tarzda olduğu sonucu ile benzerlik göstermektedir.

İncelenen kitaptaki ünitelerde nelerin öğretileceğinin belirtildiği kazanım ifadelerine, ünite sonunda bir özet kısmına yer verilmemiş olması; kitap sonunda indekse ve kullanışlı tarihi-coğrafi haritalardan oluşan küçük bir atlasın olmaması dikkat çeken eksiklerdir.

Ayrıca Gülersoy'un (2013) belirttiği gibi "Bu ünite neler öğreneceğiz?" ve "Nasıl çalışmalıyız?" bölümleri kitapta mutlaka yer almalıdır. Tablo-şekil ve haritalar listesine yer verilerek metin içerisindeki şekil, tablo ve resimlerin altına neyi ifade ettiklerine dair açıklama yapılması gereklidir. Kitabın son kısmında yer alan sözlük içerik olarak zenginleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akşin, S. (2013). *Kısa Türkiye Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Baduroğlu, H. (2018). *Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Mekânı Algılama Becerisi Bakımından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Demirkaya, H. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde ders kitabı, R. Sever ve E. Koçoğlu (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (ss.89-104). Ankara: Pegem Akademi.
- Ertan, T. (2011). *Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Eşgi, N. ve Dursun F. (2008). 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler öğretimi ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine göre değerlendirilmesi. *G.Ü. Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 21-34.
- Ginesar, Ö. (2017). *8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabına Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Gülersoy, A. E. (2013). İdeal Ders Kitabı Arayışında Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education* (3).
- Kurtcephe, İ. ve Beden, A. (2007). *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*. Ankara: Alp Yayınevi.
- Küçük, B. (2016). *Ortaokul Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Anayasa İçeriğinin İşlenişi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Lewis, B. (2009). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- MEB. (2018). *Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği* http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_01/12113913_yonnetmelikderskitaplari.pdf. erişim tarihi 22.11.2018.

- MEB. (2018). https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf. erişim tarihi 22.11.2018.
- Mehonikj, E. (2018). *Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabında Yer Alan Eskiçağ Tarihi Konularının, Makedonya'daki 6. Sınıf Tarih Ders Kitabı ile Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Seefeldt, C., Castle, S. ve Falconer, R. C. (2015). *Okul Öncesi/İlkokul Çocukları İçin Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Sevgi Çoskun-Keskin (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Sever, R. ve Koçoğlu, E. (2013). Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki coğrafya konularına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri (Diyarbakır merkez ilçe örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45), 17-34.
- Yıldırım, A. (2007). *Seçilen Bir Ders Kitabı Değerlendirme Ölçeğinin Lise II Fizik Ders Kitabına Uygulanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zürcher, J. E. (2004). *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.